

[২০১০] ৫ এছ. চি. আৰ. ৫৯৫

বিনিশা জিতেশ তোলানী ওৰফে মনমীত লঘমণি

বনাম

জিতেশ কিশোৰ তোলানী

(২০০৮ চনৰ আবেদন (দেৱানী) নং ১১২৭)

২৮ এপ্ৰিল, ২০১০

[ন্যায়াধীশ আলটামাছ কবিৰ আৰু ন্যায়াধীশ চাইৰিয়াক জোচেফ, খণ্ড বিচাৰপীঠ]

দেৱানী কাৰ্যবিধি আইন, ১৯০৮ - ধাৰা ২৫ - বৈবাহিক আবেদনৰ স্থানান্তৰ - দুয়ো পক্ষৰ মাজত তেওঁলোকৰ স্বীয়বিধি (Personal Law) আৰু হিন্দু ৰীতি-নীতিৰ অধীনত গোৱাত অনুষ্ঠিত হোৱা বিবাহ- বিবাহখন গোৱাত পঞ্জীয়ন - গোৱাত বিবাহ বাতিলৰ বাবে স্বামীয়ে আবেদন দাখিল কৰে - ইফালে পত্নীয়ে ব্ৰিটিছ যুক্তৰাজ্য (United Kingdom) আৰু ভাৰতৰ মাজত অহা-যোৱা কৰি আছিল আৰু অৱশেষত দিল্লীত বসতি স্থাপন কৰে - ধাৰা ২৫ ৰ অধীনত পত্নীয়ে গোৱাত বিচাৰাধীন গোচৰটো দিল্লীলৈ স্থানান্তৰৰ বাবে আবেদন - গ্ৰহণযোগ্যতা - মতামত: গ্ৰহণযোগ্য- হিন্দু বিবাহ আইনৰ বিধান প্ৰযোজ্য আৰু এই আইনখন প্ৰযোজ্য এলেকাৰ অধিকাৰক্ষেত্ৰ থকা যিকোনো আদালতে বিষয়টোৰ শুনানি ল'ব পাৰে - ১৯৬২ চনৰ আইনখনৰ উপধাৰা ৫ আৰু ৬ অনুসৰি গোৱাৰ প্ৰথাগত আইন স্বীয়বিধি আইনতকৈ প্ৰধান হ'লেও গোৱা ৰাজ্যৰ বিষয়টো আন কোনো ৰাজ্যলৈ স্থানান্তৰিত কৰাটো বাধা হব নোৱাৰে - গোৱা, দমন আৰু দিউ (প্ৰশাসন) আইন, ১৯৬২ উপধাৰা ৫ আৰু ৬ - হিন্দু বিবাহ আইন, ১৯৫৫ - ধাৰা ১২.

আবেদনকাৰী-পত্নী আৰু বিপৰীতপক্ষ-স্বামীৰ বিবাহ হিন্দু ৰীতি-নীতি অনুসৰি গোৱাত সম্পন্ন কৰা হৈছিল। ইয়াৰ পিছত গোৱাত বিবাহ পঞ্জীয়ন কৰা হয়। বিপৰীতপক্ষ-স্বামীয়ে হিন্দু বিবাহ আইন, ১৯৫৫ ৰ ১২ নং ধাৰাত বিবাহ

বাতিলৰ বাবে আবেদন দাখিল কৰে। অভিযোগ কৰা হৈছে যে আবেদনকাৰী-পত্নীগৰাকীয়ে ব্ৰিটিছ যুক্তৰাজ্যত বাস কৰিছিল আৰু তেওঁৰ পিতৃ-মাতৃক আফগান শৰণাৰ্থীৰ মৰ্যাদা দিয়া হৈছিল। বিপৰীতপক্ষ-স্বামীয়ে দাখিল কৰা আবেদনৰ প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰিবলৈ আবেদনকাৰী পুনৰ ভাৰতলৈ আহিছিল। বিচাৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ গতিশীলতাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি আবেদনকাৰীয়ে দিল্লীত এটা ভাড়াঘৰ ললে। ইয়াৰ পিছত আবেদনকাৰীয়ে দেৱানী কাৰ্যবিধি আইন, ১৯০৮ চনৰ ধাৰা ২৫ৰ অধীনত গোৱাৰ আদালতত বিচাৰাধীন হৈ থকা বৈবাহিক গোচৰটো দিল্লীৰ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ আদালতলৈ স্থানান্তৰ কৰাৰ বাবে আবেদন দাখিল কৰে।

পত্নীয়ে দাখিল কৰা স্থানান্তৰৰ বাবে আবেদনখনৰ অনুমতি দি স্বামীয়ে দাখিল কৰা স্থানান্তৰৰ বাবে আবেদনখন আদালতে খাৰিজ কৰে।

সিদ্ধান্ত: ১.১. ১৯১০ চনৰ ২৫ ডিচেম্বৰত প্ৰণয়ন হোৱা দেৱানী কাৰ্যবিধি, আৰু ১৯১১ চনৰ ২৬ মে'ৰ পৰা বলবৎ হোৱা গোৱা, দমন আৰু ডিউত দেৱানী বিবাহ চুক্তি হিচাপে বিবাহ আইনখন প্ৰয়োগৰ বিধানৰ অনুসৰি, এইটো ক'ব নোৱাৰি যে গোৱাত সম্পন্ন কৰা সকলো বিবাহ পঞ্জীয়ন নকৰিলে বাতিল হ'ব লাগে। ১৯৪৬ চনৰ ২২ জানুৱাৰীৰ এক নিৰ্দেশনাত উক্ত বিধানটোৰ পৰিৱৰ্তন ঘটিছিল, যিয়ে কেথলিক বিবাহ আৰু হিন্দু বিবাহ দুয়োটাৰে বৈধতা পুনৰ ঘূৰাই আনিছিল। গতিকে দুজন হিন্দুৱে হিন্দু ধৰ্মীয় ৰীতি-নীতি অনুসৰি বা অসামৰিক বিবাহৰ যোগেদি বিবাহৰ চুক্তি কৰিব পাৰে। হিন্দু বিবাহ আইনৰ ২ নং ধাৰাত জম্মু-কাশ্মীৰৰ বাহিৰে সমগ্ৰ ভাৰতলৈ এই আইনখনৰ কাৰ্যকলাপ সম্প্ৰসাৰিত কৰা হৈছে আৰু উক্ত এলাকাৰ বাহিৰত থকা বা যি সকলে অন্য ৰাষ্ট্ৰক নিজৰ স্থায়ী বাসস্থান হিচাপে গ্ৰহণ কৰিছে, তাতো এই আইনখনে প্ৰসাৰিত হ'ব আৰু সেই এলাকাত বাস কৰা হিন্দুসকলৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য হ'ব। এইদৰে হিন্দু বিবাহ আইন, ১৯৫৫ ৰ বিধানসমূহ

আবেদনকাৰীৰ গোচৰৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য হ'ব আৰু ই প্ৰযোজ্য হোৱা এলাকাৰ ভিতৰত বা অধিকাৰক্ষেত্ৰত থকা যিকোনো আদালতে শুনানি গ্ৰহণ কৰিব পাৰে। [দফা ১৩] [৬০৩-ডি-জি]।

১.২. গোৱা ৰাজ্যৰ ভিতৰত বাস কৰা সকলো ব্যক্তিৰ বাবে দেৱানী বিধি আৰু বিবাহ সম্পৰ্কীয় আইন প্ৰযোজ্য কৰি তোলা বৰ্তমানৰ আইনসমূহৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি গোৱা ৰাজ্যৰ বাহিৰত বিবাহ বাতিলৰ কাৰ্য্যবিধি শুনানি গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰি বুলি মানি ল'ব নোৱাৰি। গোৱা, দমন আৰু দিউ (প্ৰশাসন) আইন, ১৯৬২ ৰ ৫ আৰু ৬ নং উপধাৰাত ইংগিত দিয়া হৈছে যে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ দেশৰ বাকী অংশৰ ক্ষেত্ৰত আইন প্ৰযোজ্য আৰু সম্প্ৰসাৰণ কৰাৰ কৰ্তৃত্ব আছে। অৰ্থাৎ পক্ষসমূহৰ স্বীয়বিধি আইনতকৈ গোৱাৰ প্ৰথাগত আইনখনেই প্ৰধান হ'ব বুলি ধৰা হ'লেও, একেই কথাৰ বাবে গোৱা ৰাজ্যৰ বাহিৰৰ অন্য কোনো ৰাজ্যলৈ স্থানান্তৰিত কৰাত বাধা হ'ব নোৱাৰে। “মনিকা ভেৰিয়াটো”ৰ গোচৰত লোৱা এই সিদ্ধান্তটো প্ৰাসংগিক যে আনকি ব্যক্তিগত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় আইনৰ নীতি প্ৰয়োগ কৰিলেও, এই দেশৰ বিভিন্ন স্বীয়বিধি আইনক মনত ৰাখি, যদিও গোৱাৰ বাহিৰত বা আন যিকোনো ৰাজ্যত সম্পন্ন কৰা বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত যদিহে পতি/পত্নীৰ বাসস্থান গোৱাত থাকে, তেওঁলোকৰ বিবাহ ভঙ্গৰ সন্দৰ্ভত তেওঁলোকৰ স্বীয়বিধি আইন অনুসৰি পৰিচালিত হ'ব। যদিও দুয়োপক্ষৰ মাজত তেওঁলোকৰ স্বীয়বিধি আইন আৰু হিন্দু ৰীতি-নীতি আৰু পৰম্পৰাৰ অধীনত গোৱাত বিবাহ সম্পন্ন কৰা হৈছিল, একেখিনি ৰীতি-নীতি আৰু পৰম্পৰাৰ অধীনত, আবেদনকাৰীৰ দাবী ন্যায্য আৰু আবেদনকাৰীৰ প্ৰাৰ্থনা অনুমতি দিয়াত কোনো অসুবিধা হ'ব নোৱাৰে। সেয়েহে গোৱাৰ ভাস্কো-ডা-গামাত থকা জ্যেষ্ঠ দেৱানী ন্যায়মাধীশ আদালতত বিচাৰাধীন হৈ থকা বিবাহ আবেদনখন, আইন অনুসৰি নিষ্পত্তিৰ বাবে দিল্লীৰ টিছ হাজাৰীত থকা

পাৰিবাৰিক আদালতলৈ স্থানান্তৰ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়া হৈছে। [দফা ১৪ আৰু ১৫]
[৬০৩-জি-এইচ; ৬০৪-এ-এফ]

সুমিতা সিং বনাম কুমাৰ সঞ্জয় (২০০১) ১০ এছচিচি ৪১; *
মনিকা ভেৰিয়াটো বনাম থমাছ ভেৰিয়াটো (২০০০) ২ গোৱা এল.টি. ১৪৯, প্ৰসঙ্গ লোৱা
হৈছে।

এম এছ উছগাওকাৰ ৰ গোৱা, দমন আৰু দিউৰ পৰিয়াল আইন, প্ৰসঙ্গ লোৱা হৈছে।

গোচৰৰ দৃষ্টান্তৰ প্ৰসঙ্গ:

(২০০১) ১০ এছ চি চি ৪১ প্ৰসঙ্গ লোৱা হৈছে। দফা ৮

(২০০০) ২ গোৱা এল. টি. ১৪৯ প্ৰসঙ্গ লোৱা হৈছে। দফা ১১

দেৱানী মূল বিচাৰক্ষেত্ৰ: স্থানান্তৰিত আবেদন (দেৱানী) নং ১১২৭/২০০৮

ধাৰা ২৫, দেৱানী কাৰ্যবিধি আইনৰ অধীনত আবেদন

লগতে

২০০৯ চনৰ স্থানান্তৰিত আবেদন (ফৌজদাৰী) নং ৭৪

আবেদনকাৰীৰ হৈ এছ. কে. শৰ্মা, ধ্ৰুৱ কুমাৰ আৰু সঞ্জয় জৈন।

বিপৰীত পক্ষৰ হৈ সুৰুচী আগৰৱাল।

আদালতৰ ৰায়দান প্ৰদান কৰিছিল:

ন্যায়াধীশ আলটামাছ কাৰিৰ । ১) এই আবেদনখন হৈছে পঞ্জীয়ে দেৱানী কাৰ্য বিধি
আইনৰ ২৫ নং ধাৰাত দাখিল কৰা গোৱাৰ ভাঙ্কা-ডা-গামাত থকা দেৱানী আদালতৰ,
জ্যেষ্ঠ দেৱানী ন্যায়াধীশৰ সন্মুখত বিচাৰাধীন হৈ থকা ২০০৮ চনৰ বৈবাহিক আপীল নং.
৯, দিল্লীৰ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ এখন আদালতলৈ স্থানান্তৰিত কৰিবলৈ কৰা আবেদন ।

২) আবেদনকাৰীৰ গোচৰটো হ'ল যে তেওঁ ধৰ্মৰ ফালৰ পৰা শিখ আৰু ১৯৮৪ চনৰ ১৬
অক্টোবৰত আফগানিস্তানৰ কাবুলত জন্মগ্ৰহণ কৰিছিল। ১৯৯৮ চনৰ জানুৱাৰী মাহলৈকে

তেওঁ আফগানিস্তানত প্ৰাথমিক শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছিল। ১৯৮৮ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহত তেওঁৰ পৰিয়ালটো দিল্লীলৈ স্থানান্তৰিত হয় আৰু তাতেই তেওঁ ককাক-আইতাকৰ সৈতে থাকিবলৈ লয়। ইয়াৰ পিছত দিল্লীৰ ৰাণা প্ৰতাপ বাঘৰ, নানক পিয়াওৰ, গুৰু হৰকৃষ্ণ পাৰ্লিক স্কুলত অধ্যয়ন কৰি ১৯৯৯ চনলৈকে তাতেই শিক্ষা গ্ৰহণ কৰে।

৩) ১৯৯২ চনলৈকে ব্যৱসায়িক কাম-কাজ আৰু দায়বদ্ধতাৰ বাবে কাবুলত থকা আবেদনকাৰীৰ পিতৃয়ে অৱশেষত লণ্ডনলৈ স্থানান্তৰিত হয় য'ত তেওঁক ব্ৰিটিছ যুক্তৰাজ্যই আফগান শৰণাৰ্থী হিচাপে আশ্ৰয় প্ৰদান কৰে। ২০০১ চনৰ মে' মাহত আবেদনকাৰীও ব্ৰিটিছ যুক্তৰাজ্যলৈ প্ৰব্ৰজন কৰে য'ত তেওঁৰ পিতৃ-মাতৃক ব্ৰিটিছ জাতীয়তা প্ৰদান কৰা হৈছিল।

৪) ব্ৰিটিছ যুক্তৰাজ্যত থকাৰ সময়ত আবেদনকাৰীয়ে নিজাকৈ ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰিছিল আৰু ২০০৭ চনৰ অক্টোবৰ মাহত বিপৰীতপক্ষৰ সৈতে বিবাহপাশত আবদ্ধ হোৱালৈকে স্বনিয়োজিত আৰু স্বাধীন আছিল। বিপৰীতপক্ষ দেউতাকৰ সৈতে গোৱাৰ পানাজীত থকা “টোলানী ডেভেলপাৰ” নামৰ এটা নিৰ্মাণৰ ব্যৱসায়ৰ অংশিদাৰ আছিল ।

৫) দেখা যায় যে আবেদনকাৰীয়ে তেওঁৰ ভনী জোঁৱাইৰ জৰিয়তে বিপৰীতপক্ষক লগ পাইছিল যি দুয়োজনেই ব্যৱসায়ী নৌসেনাৰ বিষয়া (Merchant Naval Officers) আছিল আৰু তাৰ পিছত আবেদনকাৰী আৰু বিপৰীতপক্ষৰ মাজত বিবাহৰ কথা আৰম্ভ হৈছিল। লণ্ডনত ‘ৰফা’ অনুষ্ঠানটো সম্পন্ন কৰা হয় আৰু নতুন দিল্লীত বিবাহ ঠিক কৰা হয়। কিন্তু বিপৰীতপক্ষৰ জোৰত ২০০৭ চনৰ ১৫ নৱেম্বৰত গোৱাৰ ভাস্কো-ডা-গামাৰ মৰমুগাও তালুকাৰ পঞ্জীয়কৰ সন্মুখত বিবাহ সম্পন্ন কৰা হয় আৰু একেজন বিপৰীতপক্ষই ব্যৱস্থা কৰা ৩ (তিনিজন) জন সাক্ষীৰ উপস্থিতিত বিবাহ পঞ্জীয়ন কৰা হয়। ইয়াৰ পিছতে আবেদনকাৰীয়ে বিপৰীতপক্ষৰ সৈতে গোৱাৰ ভাস্কো-ডা-গামাৰ মংগুৰ পাহাৰৰ কামাত নামৰ ঠাইত থকা এটা ফ্লেটলৈ স্থানান্তৰিত হয়। আবেদনকাৰীৰ মতে, তাৰ পিছত তেওঁৰ সমস্যা আৰম্ভ হৈছিল আৰু ২০০৮ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহত তেওঁক বিপৰীতপক্ষ আৰু তেওঁৰ পিতৃ-মাতৃয়ে জনাইছিল যে কৰ্তৃপক্ষই

বিবাহৰ পঞ্জীয়ন গ্ৰহণ বা স্বীকাৰ নকৰাৰ বাবে তেওঁ কিছুমান আনুষ্ঠানিকতা সম্পূৰ্ণ কৰিবলৈ লগুনলৈ যাব লাগিব আৰু তেওঁলোকে বিবাহক বাতিল বুলি গণ্য কৰিছে। অৱশেষত লগুনত উপস্থিত হোৱাত ভাৰতীয় উচ্চায়ুক্তই আবেদনকাৰীক জনালে যে যিহেতু বিয়াখন ভাৰতৰ ভিতৰতে সম্পন্ন হৈছে, গতিকে আনুষ্ঠানিকতাসমূহ ভাৰতৰ ভিতৰতে সম্পূৰ্ণ কৰিব লাগিব।

৬) ইয়াৰ পিছত কেইবাটাও কাণ্ড সংঘটিত হয় যাৰ ফলত তেওঁ ব্ৰিটিছ যুক্তৰাজ্য আৰু ভাৰতৰ মাজত অহা-যোৱা কৰিবলগীয়া হৈছিল আৰু অৱশেষত তেওঁ নতুন দিল্লীৰ ভাড়াঘৰত বাস কৰিবলৈ লয়। উক্ত সময়ছোৱাত আবেদনকাৰীক আদালতৰ পৰা কিছুমান বিশেষ কাগজ-পত্ৰ প্ৰদান কৰা হৈছিল আৰু তেওঁ যাতে নিজৰ অধিকাৰ সুৰক্ষিত কৰিব পাৰে, বিপৰীতপক্ষই আদালতত দাখিল কৰা আবেদনৰ প্ৰতিলিপি লাভ কৰিবলৈ এজন অধিবক্তা নিয়োগ কৰাৰ বাহিৰে তেওঁৰ আন কোনো বিকল্প নাছিল। আশ্চৰ্যজনকভাৱে তেওঁ গম পালে যে আনকি তেওঁক চমনও নিদিয়াকৈ বিষয়টো এক পক্ষীয়ভাৱে আগবঢ়াই নিয়া হৈছে আৰু তেওঁৰ ঠিকনা ফ্লেট নং ১২, ২য় মহলা, কামাট প্লেচ, মেংগুৰ হিল, ভাস্কো-ডা-গামা, গোৱা, দিয়া হৈছিল, যদিও, বিপৰীতপক্ষ স্ত্ৰাত আছিল যে আবেদনকাৰী উক্ত ফ্লেটটোত বাস কৰা নাছিল। আবেদনকাৰীয়ে এইটোও গম পালে যে তেওঁৰ বিবাহক বাতিল ঘোষণা কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়া আৰম্ভ হৈছিল তেওঁ লগুনত থকাৰ সময়তে আৰু বিয়াৰ পিছত ভাৰতলৈ উভতি অহাৰ বহু আগতেই। আনকি আবেদনকাৰী ভাৰতত থকাৰ সময়তো ২০০৮ চনৰ এপ্ৰিলৰ পৰা ২০০৮ চনৰ জুলাই মাহৰ ভিতৰত থকাৰ সময়ছোৱাত উক্ত গোছৰ চলি থকাৰ বিষয়ে তেওঁক জনোৱা হোৱা নাছিল। ইয়াৰ ফলত তেওঁ দিল্লীত থকাৰ সময়ত নিজৰ অধিকাৰৰ বাবে যুঁজিবলৈ বাধ্য হৈছিল, কিন্তু গোৱাত বিপৰীতপক্ষই দাখিল কৰা বিচাৰ প্ৰক্ৰিয়াত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰিবলৈ আবেদনকাৰীৰ বাবে প্ৰায় অসম্ভৱ আছিল, যাৰ ফলত আবেদনকাৰীয়ে বৰ্তমানৰ গোছৰটো স্থানান্তৰিত কৰাৰ বাবে আবেদন দাখিল কৰিবলৈ বাধ্য হৈছিল।

৭) স্থানান্তৰ বাবে কৰা আবেদনৰ সমৰ্থনত হাজিৰ হৈ বিজ্ঞ অধিবক্তা মিষ্টাৰ এছ.কে. শৰ্মাই যুক্তি দৰ্শায় যে আবেদনকাৰী আৰু বিপৰীতপক্ষৰ মাজত ২০০৭ চনৰ ২৫ অক্টোবৰত গোৱাত হিন্দু ৰীতি-নীতি অনুসৰি বিবাহ হৈছিল। ইয়াৰ পিছত ২০০৭ চনৰ ১৫ নৱেম্বৰত বিবাহখন পঞ্জীয়ন কৰা হয়, সেইটোও গোৱাত। ২০০৮ চনৰ ১৮ এপ্ৰিলত বিপৰীতপক্ষই হিন্দু বিবাহ আইন, ১৯৫৫ ৰ ধাৰা ১২ ৰ অধীনত বিবাহ বাতিলৰ বাবে আবেদন দাখিল কৰিছিল যদিও, তেতিয়া আবেদনকাৰীগৰাকী ব্ৰিটিছ যুক্তৰাজ্যত (ইউনাইটেড কিংডম) বাস কৰিছিল আৰু তেওঁক আফগান শৰণাৰ্থীৰ মৰ্যাদা দিয়া হৈছিল। কিন্তু ১৯৮৯ চনৰ পৰা ১৯৯৯ চনৰ ভিতৰত আবেদনকাৰী আৰু তেওঁৰ পিতৃ-মাতৃ দিল্লীত বাস কৰিছিল আৰু ১৯৯৯ চনতহে আবেদনকাৰীয়ে পিতৃ-মাতৃৰ সৈতে ব্ৰিটিছ যুক্তৰাজ্য লৈ ৰাওনা হৈছিল। লগতে এইটোও দাখিল কৰা হৈছিল যে গোৱাত বিপৰীতপক্ষৰ আৰু আবেদনকাৰীৰ মাজত হোৱা বিবাহ বাতিলৰ বাবে বিপৰীতপক্ষই দাখিল কৰা আবেদনক প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰাৰ উদ্দেশ্যে আবেদনকাৰী ভাৰতলৈ উভতি আহিছিল। বিজ্ঞ অধিবক্তাজনে দাবী কৰে যে প্ৰায় ১০ বছৰ দিল্লীত বাস কৰা আবেদনকাৰীৰ দিল্লীত বন্ধু-বান্ধৱ আৰু চিনাকিৰ এটা মহল আছে যাতে বিপৰীতপক্ষই দাখিল কৰা বিবাহ বাতিলৰ আবেদনখনত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰাৰ বাবে তেওঁক সমৰ্থন আগবঢ়াব পাৰে, যিটো তেওঁ গোৱাত কৰাৰ সুবিধা নাথাকিব, যিহেতু গোৱাত তেওঁ ৰ কোনো বন্ধু বা চিনাকি আপোন মানুহ নাই। দৰাচলতে বিপৰীতপক্ষৰ সৈতে বিবাহপাশত আবদ্ধ হোৱাৰ পিছতহে আবেদনকাৰী প্ৰথমবাৰৰ বাবে গোৱালৈ গৈছিল।

৮) শৰ্মা ডাঙৰীয়াই দাবী কৰিছিল যে প্ৰাৰ্থনা কৰা মতে, এইটো এটা উপযুক্ত গোচৰ য'ত এই আদালতে “সুমিতা সিং বনাম কুমাৰ সঞ্জয়ৰ” সিদ্ধান্ত অনুসৰি গোচৰ স্থানান্তৰিতৰ বাবে আদেশ দিব পাৰে, [(২০০১) ১০ এছচিচি ৪১]। উক্ত সিদ্ধান্তত এইটোও কোৱা হৈছিল যে যিহেতু ই এক পত্নীৰ বিৰুদ্ধে স্বামীয়ে আৰম্ভ কৰা বৈবাহিক গোছৰ, গতিকে গোছৰত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰাৰ সময়ত পত্নীৰ সুবিধা বিবেচনা কৰিব লাগে আৰু সেই অনুসৰি বৈবাহিক গোছৰটো, দিল্লীলৈ স্থানান্তৰ কৰা উচিত, যিহেতু পত্নী দিল্লীত বাস কৰিছিল। শৰ্মা ডাঙৰীয়াই দাবী কৰে যে এইটোও এনে এটা গোচৰ যাৰ তথ্যসমূহ কম বেছি পৰিমাণে এই গোছৰৰ সৈতে একে আৰু সেয়েহে আবেদনকাৰীৰ স্থানান্তৰ আবেদনখন অনুমতি দিয়াৰ বাবে দায়বদ্ধ।

৯) বিপৰীতপক্ষ-স্বামীৰ হৈ হাজিৰ হোৱা বিজ্ঞ অধিবক্তা শ্ৰীমতী সুৰুচি আগৰৱালে আবেদনকাৰীৰ হৈ লোৱা স্থিতিৰ বিৰোধিতা আৰু অস্বীকাৰ কৰি কয় যে আবেদনকাৰীগৰাকী প্ৰকৃততে দিল্লীত বাস কৰাতো মিছা। শ্ৰীমতী আগৰৱালে দাবী কৰে যে আবেদনকাৰীগৰাকী ব্ৰিটিছ যুক্তৰাজ্যৰ বাসিন্দা আছিল য'ত তেওঁ এগৰাকী আফগানি শৰণাৰ্থীৰ আৱাসিক মৰ্যাদাৰ ভিত্তিত পিতৃ-মাতৃৰ সৈতে আছিল, যিটো তেওঁক ব্ৰিটিছ যুক্তৰাজ্য চৰকাৰে প্ৰদান কৰিছিল। হিন্দু বিবাহ আইনৰ ১২ নং ধাৰা ৰ অধীনত কৰা আবেদনখন দিল্লীত হ'ব নে গোৱাত শুনানি হ'ব, সেয়া তেওঁৰ বাবে আচলতে কোনো গুৰুত্বৰ নাছিল। তদুপৰি শ্ৰীমতী আগৰৱালাই আন এক বিষয়ও উত্থাপন কৰিছিল যে বিবাহ সম্পৰ্কীয় দেৱানী কাৰ্য্যবিধি গোৱাত বলবৎ থকা ১৮৬৭ চনৰ দেৱানী বিধিৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হয় আৰু ফলস্বৰূপে বিবাহ বাতিলৰ আবেদনৰ বিচাৰ কেৱল গোৱাত হ'ব পাৰে আৰু আন কোনো ৰাজ্যত নহয়। শ্ৰীমতী আগৰৱালাই আহ্বান জনায় যে গোৱা, দমন আৰু দিউৰ পৰিয়াল আইন গোৱা ৰাজ্যৰ ভিতৰত বাস কৰা সকলো ব্যক্তিৰ ক্ষেত্ৰত একেদৰে প্ৰযোজ্য আৰু ২৭ মাৰ্চত প্ৰণয়ন হোৱা গোৱা, দমন আৰু দিউ (প্ৰশাসন) আইন, ১৯৬২ ৰ বিধানৰ ভিত্তিত, ১৯৬২ চনত বৰ্তমানৰ আইনসমূহ অব্যাহত ৰখা আৰু ইয়াৰ প্ৰবৰ্তনৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছিল। বিজ্ঞ অধিবক্তাই আইনখনৰ ৫ নং ধাৰাতো উল্লেখ কৰিছে যিটো তলত দিয়া ধৰণে লিখা আছে :-

“৫. বৰ্তমানৰ আইনসমূহৰ অবিৰততা আৰু ইয়াৰ প্ৰবৰ্তন। (১) গোৱা, দমন আৰু দিউ বা ইয়াৰ কোনো অংশত নিৰ্দিষ্ট দিনটোৰ ঠিক আগতে বলবৎ হোৱা সকলো আইন গোৱাত তেতিয়ালৈকে বাহাল থাকিব যেতিয়ালৈকে বিধানসভা বা অন্যান্য যোগ্য কৰ্তৃপক্ষই সংশোধন বা বাতিল নকৰে।

(২) কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চল হিচাপে গোৱা, দমন আৰু দিউৰ প্ৰশাসনৰ সম্পৰ্কত এনে কোনো আইন প্ৰয়োগ কৰাত সুবিধা প্ৰদান কৰাৰ উদ্দেশ্যে আৰু আন যিকোনো আইনৰ বিধান, সংবিধানৰ প্ৰদত্ত ব্যৱস্থাৰ সৈতে মিল ৰখাৰ উদ্দেশ্যে, কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিৰ্ধাৰিত দিনৰ পৰা

দুৱছৰৰ ভিতৰত যিকোনো আদেশৰ দ্বাৰা ইয়াৰ প্ৰবৰ্ত্তন আৰু পৰিৱৰ্ত্তন কৰিব পাৰে, সেয়া বাতিল বা সংশোধনীৰ দ্বাৰাই হওক, যিটো প্ৰয়োজনীয় বা সুবিধাজনক হ'ব পাৰে আৰু তাৰ পিছত, এনে প্ৰতিখন আইন পৰিৱৰ্ত্তন বা অভিযোজনৰ অধীনত কাৰ্যকৰী কৰা হ'ব।”

১০) শ্ৰীমতী আগৰৱালাই লগতে আঙুলিয়াই দিয়ে যে পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা আইনখনৰ ৬ নং ধাৰা অনুসৰি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক গোৱা, দমন আৰু দিউলৈ বিভিন্ন আইন সম্প্ৰসাৰণ কৰাৰ ক্ষমতা প্ৰদান কৰা হৈছিল আৰু একেটা কথাই তলত দিয়া ধৰণে কোৱা হৈছে :-

“৬. গোৱা, দমন আৰু দিউলৈ প্ৰণয়ন সম্প্ৰসাৰণ কৰাৰ ক্ষমতা- কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে চৰকাৰী ৰাজপত্ৰিত অধিসূচনাৰ জৰিয়তে নিজৰ মতে নিষেধাঞ্জা বা পৰিৱৰ্ত্তনৰ সৈতে গোৱা, দমন আৰু দিউলৈ সম্প্ৰসাৰিত কৰিব পাৰে যিখন অধিসূচনাৰ তাৰিখত কোনো ৰাজ্যত বলবৎ হৈ আছে।”

১১) শ্ৰী এম.এছ. উছগাওকাৰে গোৱা, দমন আৰু ডিউৰ পাৰিবাৰিক আইনৰ ওপৰত লিখা কিতাপখনৰ উদ্ধৃতি দি, শ্ৰীমতী আগৰৱালাে আঙুলিয়াই দি কৈছিল যে গোৱাৰ পাৰিবাৰিক আইনত বিবাহ সম্বন্ধীয় আইনক দেৱানী চুক্তি হিচাপে গণ্য কৰা হয়। এইটোও আঙুলিয়াই দিছে যে নাগৰিকৰ বিবাহ আৰু ইয়াৰ আনুষ্ঠানিকতাৰ বিষয়ে উল্লেখ থকা অধ্যায়ৰ ৩ নং অনুচ্ছেদত উল্লেখ আছে যে সকলো পৰ্তুগীজ নাগৰিকে তেওঁলোকৰ বিবাহ দেৱানী আইনৰ চৰ্ত আৰু পদ্ধতি অনুসৰি অসামৰিক পঞ্জীয়ন বিষয়াৰ আগত সম্পন্ন কৰিব লাগিব আৰু কেৱল এনে বিবাহকহে মান্যতা দিয়া হ'ব। শ্ৰীমতী আগৰৱালাই কয় যে গোৱাত প্ৰচলিত দেৱানী বিধিৰ বিধানসমূহৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বিচাৰাধীন গোচৰৰ শুনানি আৰু নিষ্পত্তি কেৱল গোৱা ৰাজ্যৰ ভিতৰতহে হ'ব লাগে। ১৯৯৮ চনৰ এল পি এ নং ৩১, “*মনিকা ভেৰিয়াটো বনাম থমাছ ভেৰিয়াটো*” [(২০০০) ২ গোৱা এল.টি. ১৪৯], য'ত কোৱা হৈছিল যে বিশেষ বিবাহ আইন, ১৯৫৪ (Special Marriage Act, 1954), গোৱা ৰাজ্যত প্ৰযোজ্য নাছিল কাৰণ সেইখন গোৱা ৰাজ্যলৈ সম্প্ৰসাৰিত কৰা হোৱা নাছিল। অৱশেষত এই সিদ্ধান্ত

লোৱা হ'ল যে ব্যক্তিগত আন্তৰ্জাতিক আইনৰ বিধানসমূহ প্ৰয়োগ কৰিও দেশৰ বিভিন্ন স্বীয়বিধি আইনৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি গোৱা ৰাজ্যৰ বিবাহ বিচ্ছেদৰ বিষয়ত বিচাৰ ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰা দেৱানী আদালতেহে আবেদনৰ শুনানি আৰু সিদ্ধান্ত ল'ব পাৰিব। সেয়েহে শ্ৰীমতী আগৰৱালাই আহান জনায় যে কেৱল গোৱাৰ দেৱানী আদালতৰহে বৈবাহিক বিবাদৰ বিচাৰৰ অধিকাৰ আছে আৰু সেই ক্ষেত্ৰত আন কোনো আদালতৰ অধিকাৰ নাথাকিব। সেই অনুসৰি স্থানান্তৰৰ আবেদন অগ্রাহ্য হ'ব লাগে আৰু বাতিলৰ আবেদন খনৰ শুনানি গোৱা ৰাজ্যৰ ভিতৰত হ'ব লাগে।

১২) আমি দুয়োটা পক্ষই দিয়া যুক্তিসমূহ বিবেচনা কৰিলো, বিশেষকৈ শ্ৰীমতী আগৰৱালাে গোৱা, দমন আৰু দিউ (প্ৰশাসন) আইন, ১৯৬২, ১৯১০ চনৰ ২৫ ডিচেম্বৰত প্ৰণয়ন কৰা দেৱানী বিধি আৰু ১৯১১ চনৰ ২৬ মে'ৰ পৰা কাৰ্যকৰী হোৱা গোৱা, দমন আৰু দিউত বলবৎ হোৱা দেৱানী চুক্তি হিচাপে বিবাহ আইনখনৰ বিধানসমূহৰ প্ৰয়োগ সন্দৰ্ভত দিয়া যুক্তিবোৰ পৰ্যালোচনা কৰিছো।

১৩) ১৯১০ চনৰ ২৫ ডিচেম্বৰত প্ৰণয়ন হোৱা দেৱানী কাৰ্য্যবিধি আৰু ১৯১১ চনৰ ২৬ মে'ৰ পৰা বলবৎ হোৱা গোৱা, দমন আৰু দিউত দেৱানী চুক্তি হিচাপে বিবাহ আইনখনৰ বিধানসমূহ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত পঞ্জীয়ন নকৰালৈকে গোৱা অঞ্চলৰ ভিতৰত কৰা সকলো বিবাহ বাতিল হ'ব লাগে বুলি শ্ৰীমতী আগৰৱালাে দিয়া যুক্তিৰ সৈতে একমত হ'ব নোৱাৰিলো। ১৯৪৬ চনৰ ২২ জানুৱাৰীৰ নিৰ্দেশনাত উক্ত বিধানটোৰ পৰিৱৰ্তন ঘটিছিল, যিয়ে কেথলিক বিবাহ আৰু হিন্দু বিবাহ দুয়োটাৰে বৈধতা পুনৰ ঘূৰাই আনিছিল। সেয়েহে দুজন হিন্দুৱে হিন্দু ধৰ্মীয় ৰীতি-নীতি অনুসৰি বা সামাজিক বিবাহৰ যোগেদি বিবাহৰ চুক্তি কৰিব পাৰে। হিন্দু বিবাহ আইনৰ ২ নং ধাৰাত জম্মু-কাশ্মীৰৰ বাহিৰে সমগ্ৰ ভাৰতলৈ এই আইনখনৰ কাৰ্য্যকলাপ সম্প্ৰসাৰিত কৰা হৈছে আৰু উক্ত অঞ্চলৰ বাহিৰৰ আন যিকোনো অঞ্চলত এই আইনখন সম্প্ৰসাৰিত, সেই অঞ্চলত বাস কৰা হিন্দুসকলৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য হ'ব। অৰ্থাৎ

১৯৫৫ চনৰ হিন্দু বিবাহ আইনখনৰ বিধানসমূহ আবেদনকাৰীৰ গোচৰৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য হ'ব আৰু এই আইন প্ৰযোজ্য হোৱা যিকোনো অঞ্চলৰ ভিতৰত থকা অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ যিকোনো আদালততে শুনানি গ্ৰহণ কৰিব পাৰে।

১৪) দেৱানী কাৰ্য্যবিধি আৰু বিবাহ সম্পৰ্কীয় আইনসমূহক গোৱা ৰাজ্যৰ ভিতৰত বাস কৰা সকলো ব্যক্তিৰ বাবে প্ৰযোজ্য কৰি তোলা বিদ্যমান আইনসমূহৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, শ্ৰীমতী আগৰৱালাই গোৱা ৰাজ্যৰ বাহিৰত বিচাৰ প্ৰক্ৰিয়া চলাব নোৱাৰিব বুলি আগবঢ়োৱা যুক্তিসমূহৰ সৈতে আমি পতিয়ন যাব পৰা নাই। ওপৰৰ কথাখিনিৰ উপৰিও গোৱা, দমন আৰু দিউ (প্ৰশাসন) আইন, ১৯৬২ ৰ ৫ আৰু ৬ নং ধাৰাত ইংগিত দিয়া হৈছে যে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ দেশৰ বাকী অংশৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য আইন সম্প্ৰসাৰণ কৰাৰ কৰ্ত্ত্ব আছে। অৰ্থাৎ, যদিও এইটো ধৰা হয় যে গোৱাৰ প্ৰথাগত আইন পঞ্চসমূহৰ (উভয় পক্ষৰ) স্বীয়বিধি আইনতকৈ প্ৰধান হ'ব, তথাপিও একেই বিষয়টো গোৱা ৰাজ্যৰ বাহিৰৰ আন যিকোনো ৰাজ্যলৈ হস্তান্তৰিত কৰাত বাধা হ'ব নোৱাৰে। যিটো প্ৰাসংগিক হ'ব সেয়া হ'ল (উল্লেখিত) বম্বে উচ্চ ন্যায়ালয়ে “মনিকা ভেৰিয়াটো”ৰ গোচৰত এক লক্ষত উপনীত হয় যে এই দেশৰ বিভিন্ন স্বীয়বিধি আইনৰ কথা মনত ৰাখি ব্যক্তিগত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় আইনৰ নীতি প্ৰয়োগ, যদিও পত্নীৰ বাসস্থান গোৱাৰ বাহিৰত আৰু বিবাহৰ ক্ষেত্ৰও গোৱাৰ বাহিৰত হয়, তথাপি দেশৰ আন যিকোনো ৰাজ্যত বিবাহ বাতিলৰ ক্ষেত্ৰত যিমানদূৰলৈকে সম্ভৱ, তেওঁলোক, তেওঁলোকৰ ব্যক্তিগত আইন অনুসৰি পৰিচালিত হ'ব। পঞ্চসমূহৰ মাজত বিবাহ গোৱাত কৰা হৈছিল যদিও, সেইখিনি তেওঁলোকৰ স্বীয়বিধি আইন আৰু হিন্দু ৰীতি-নীতি আৰু পৰম্পৰাৰ অধীনত কৰা হৈছিল, আমি সন্কষ্ট যে আবেদনকাৰীৰ দাবী ন্যায্য আৰু আবেদনকাৰীৰ প্ৰাৰ্থনাত অনুমতি দিয়াত কোনো অসুবিধা হ'ব নোৱাৰে।

১৫) আমি সেই অনুসৰি ২০০৮ চনৰ গোছৰ স্থানান্তৰিত আবেদন (দেৱানী) নং ১১২৭ মঞ্জুৰ কৰিছো আৰু নিৰ্দেশ দিছো যে গোৱাৰ ভাস্কো-দা-গামাস্থিত জ্যেষ্ঠ দেৱানী ন্যায়াধীশৰ

আদালতত বিচাৰাধীন হৈ থকা বৈবাহিক গোছৰ নং ৯/২০০৮/ক (জিতেশ কিশোৰ তোলানী বনাম বিনিশা জিতেশ তোলানী ওৰফে মনমীত লঘমণি) গোছৰটো, আইন অনুসৰি, নিষ্পত্তিৰ বাবে দিল্লীৰ টিছ হাজাৰীত থকা পাৰিবাৰিক আদালতলৈ স্থানান্তৰিত কৰা হ'ওক।

১৬) স্বামীয়ে দাখিল কৰা ২০০৯ চনৰ স্থানান্তৰিত আবেদন (ফৌজদাৰি) নং ৭৪, সেয়েহে খাৰিজ কৰা হৈছে।

স্থানান্তৰিত আবেদনসমূহ নিষ্পত্তি কৰা হ'ল।

অনুবাদক: খগেন্দ্ৰ কলিতা

পৰীক্ষক: মিতালী কটকী

DISCLAIMER

"The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation".

“স্থানীয় ভাষালৈ অনূদিত এই ৰায় গোচৰত জড়িত পক্ষই বুজি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে। ইয়াৰ বাদে অন্য ক্ষেত্ৰত অনূদিত ৰূপ ব্যৱহৃত নহব। সকলো ব্যৱহাৰিক আৰু বিভাগীয় কামৰ লগতে ৰায়ৰ কাৰ্য্যকৰীকৰণ আৰু ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰতো এই ৰায়ৰ ইংৰাজী সংস্কৰণটোৱেই সঠিক বিবেচিত হব।”